

SKÅNEPROGRAMMET

2026



Innehållsförteckning

1 Vi älskar Skåne

- 1.1 Ordning och reda ger möjligheter och framtidstro
- 1.2 Så förändras befolkningen framöver
- 1.3 Ansvar med ekonomisk, miljömässig och social hållbarhet

2 Ett levande Skåne

- 2.1 Attraktiva och hållbara bostadsområden
- 2.2 Bostadsbyggande för alla – i stad och landsbygd
- 2.3 Fler företag för en starkare region
- 2.4 Ett robust elsystem med rättvisa priser och ökad produktion
- 2.5 En sammanhållen infrastruktur
- 2.6 Punktlig och trygg kollektivtrafik
- 2.7 Fri rörlighet och fler jobb i Öresundsregionen
- 2.8 En smartare, digital region

3 Ett friskare Skåne

- 3.1 För ett psykiskt välmående
- 3.2 Tidiga insatser för ett starkare barn- och ungdomsliv
- 3.3 Dags att prioritera kvinnohälsa

4 Det ska vara lätt att få rätt vård i Skåne

- 4.1 Vård i tid utan köer
- 4.2 Vård nära dig

5 En varm omsorg i Skåne

- 5.1 Förebyggande omsorg för ett friskare liv
- 5.2 Seniorerna i fokus med trygghet och valfrihet
- 5.3 Ett Skåne som inkluderar alla

6 En skånsk skola för kunskap, valfrihet och studiero

- 6.1 Det fria skolvalet för alla elever
- 6.2 Trygghet och studiero i varje klassrum
- 6.3 Språket som grund för lärande och gemenskap
- 6.4 Möta elever där de är
- 6.5 En utmanande tid

7 Vi står på den hårt arbetande skåningens sida

- 7.1 Arbetslinjen – krav, försörjningsstöd och rätt insatser
- 7.2 Kompetensförsörjning – matchning och omställning
- 7.3 Yrkesutbildningar nära arbetsmarknaden
- 7.4 Kommunerna – bäst rustade att hjälpa arbetslösa
- 7.5 Integration som en del av arbetsmarknadspolitiken

8 Ett tryggare Skåne och en tryggare Skåning

8.1 Samhällskontraktet – svenska regler i Sverige

8.2 Samverkan för ett framgångsrikt brottsförebyggande arbete

8.3 Det egna ansvaret

8.4 Civil beredskap och krishantering

9 Vårt framtida Skåne

1. Vi älskar Skåne

Vi älskar Skåne och är stolta över både städerna och landsbygden. Här möts stadens puls med det lantliga livet, de vidsträckta gula fälten, den djupa skogen och det öppna havet. Närheten till Danmark ger Skåne en unik kontinental känsla. Människor, produkter och tjänster rör sig över gränserna i ett naturligt flöde, vilket bidrar till regionens särprägel.

Skåne ska vara en plats där människor vill bo, arbeta och bygga sin framtid. Samtidigt ser förutsättningarna olika ut i regionen – mellan stad och landsbygd och mellan områden med olika utvecklingstakt. Det kräver en politik som utformas nära verkligheten och som gör det möjligt för de olika delarna av Skåne att växa utifrån sina styrkor.

Skåneprogrammet gör inte anspråk på att vara heltäckande, utan ska ses som en vägledning och inspiration för alla som vill förstå vad Moderaterna i Skåne står för och vill åstadkomma. Tillsammans för varje skåning.

1.1 Ordning och reda ger möjligheter och framtidstro

Moderaterna i Skåne kommer alltid att verka för att varje skattekrona används så effektivt som möjligt. Alla skattebetalare ska få valuta för sina pengar. Det är en grundläggande princip. Skatten hålls låg och sänks när det är långsiktigt hållbart.

Skånes ekonomi ska vara stabil och långsiktigt hållbar. Med ordning och reda i ekonomin kan välfärden prioriteras och medarbetarnas löneutveckling vara god. Effektivitet är att göra rätt saker, med rätt bemanning, smartare arbetssätt och mindre administration så att resurserna gör största möjliga nytta. Det som inte tillhör kärnverksamheten ska prövas regelbundet.

Skåne har olika förutsättningar i olika delar, men grundprincipen är densamma överallt: resurser ska användas klokt, välfärden ska fungera och ekonomin ska förvaltas ansvarsfullt. Målet är ett tryggt och välmående Skåne med möjligheter och framtidstro för alla skåningar.

1.2 Så förändras befolkningen framöver

Skånes befolkning förväntas fortsätta växa under de kommande åren. Enligt prognoser beräknas Skåne ha omkring 1 490 600 invånare år 2034, vilket är nästan 62 000 fler än 2024, motsvarande en genomsnittlig ökning på cirka 0,4 procent per år. Ökningen beror till stor del på att fler människor väljer att flytta till regionen.

Den största förändringen gäller åldersstrukturen. Antalet personer över 85 år ökar med cirka 21 000, samtidigt som antalet barn mellan 1 och 15 år minskar ungefär lika mycket. Befolkningen i arbetsför ålder växer med cirka 2,5 procent, medan yngre vuxna ökar med 12 procent och personer nära pensionsålder med 14 procent.

Den naturliga folkökningen förblir låg – få barn föds samtidigt som dödligheten ökar i takt med att stora födelsekullar från 1940-talet blir äldre. Under 2024 föddes i genomsnitt 1,44

barn per kvinna i Skåne. Det är en ny bottennotering och en del av en nedåtgående trend som pågått sedan 2010, både i Sverige och många andra länder i Europa och världen.

Invandringen till Skåne förväntas också bli lägre. De senaste åren har den legat runt 16 000 personer per år, med en topp på nästan 18 000 år 2024. Även arbetskraftsinvandringen till Sverige har minskat, bland annat på grund av högre inkomstkrav som infördes hösten 2023.

På kommunnivå förväntas befolkningen minska i 13 av Skånes 33 kommuner under de kommande tio åren.

1.3 Ansvar med ekonomisk, miljömässig och social hållbarhet

Ett hållbart Skåne är vårt gemensamma ansvar för framtiden. Vi moderater vill att Skåne ska vara en förebild för hur miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet kan förenas och skapa en bättre vardag för alla skåningar.

Miljömässig hållbarhet handlar om att värna och utveckla vår natur, underlätta hållbara val som kollektivtrafik, cykelvägar och energieffektiva bostäder samt satsa på ny teknik som fossilfria transporter och lokala energilösningar. Det innebär också att skydda biologisk mångfald och planera städer och samhällen med gröna och hållbara lösningar.

Social hållbarhet handlar om trygghet, gemenskap och att skapa möjligheter för alla. Det innebär trygga och inkluderande skolor, trygghet att få hjälp som äldre, satsningar på psykisk hälsa, arbete mot ensamhet samt att ge rätt stöd till dem som behöver det.

Ekonomisk hållbarhet kräver ansvar och långsiktighet. Vi ser till att skattemedel används effektivt och att resurser går dit de gör mest nytta. Samtidigt vill vi bygga en näringslivspolitik som skapar jobb och utveckling.

Hållbarhet är en integrerad del av allt vi gör. Individens ansvar är stort, men för att lyckas krävs ett samhällskontrakt mellan individ, kommun, region, föreningar och näringsliv. Det är tillsammans som vi skapar ett starkt, hållbart och tryggt Skåne för våra barn och barnbarn.

2. Ett levande Skåne

Skåne är en fantastisk plats att leva och verka i – från storstad till landsbygd, från slätten till skogen, från Trelleborg till Osby och från Helsingborg till Kristianstad. I hela Skåne ska människor ha goda möjligheter att leva sina liv, samtidigt som vi tar tillvara våra naturresurser på ett hållbart sätt.

Skogen och jordbruket är centrala delar av Skånes landskap. Skogarna är en basnäring som skapar jobb, stärker den lokala industrin och bidrar till biologisk mångfald. Politiken ska värna skogen och äganderätten, med balans mellan brukande, naturvård och rekreation, samt satsa på forskning och innovation för långsiktig hållbarhet.

Lantbrukarnas arbete är avgörande för en levande landsbygd och trygg matproduktion. Moderaterna i Skåne vill ge jordbruket större frihet för att möta utmaningar som kostnader, miljökrav och teknisk innovation inom vattenrening.

Genom att främja både skogen och jordbruket kan Skåne utvecklas som ett levande landskap där människor, företag och natur samverkar för hållbar tillväxt och en god livsmiljö.

2.1 Attraktiva och hållbara bostadsområden

Skåne fortsätter att vara Sveriges mest attraktiva län att flytta till inom landet. Samtidigt står Skåne inför utmaningar kopplade till bostadsområden som inte längre lockar nya invånare och förändringar i befolkningssammansättningen. Många äldre miljonprogramsområden och tidigare industriorter är inte längre anpassade till dagens behov eller efterfrågan och behöver förnyas.

I flera av dessa områden bor socialt och ekonomiskt utsatta grupper, ofta till följd av låga hyror och begränsade möjligheter till eget ägande. När den socioekonomiska obalansen blir för stor försvagas kommunernas förmåga att ge invånarna det stöd de behöver. Det leder i sin tur till minskad skattekraft, sämre skolresultat och samhällen som tappar både livskraft och framtidstro.

För att bryta denna utveckling krävs attraktiva och hållbara boendemiljöer där människor kan trivas och där kommunerna får bättre möjligheter att växa. Fler trygga och välplanerade bostadsområden är avgörande. Kommunerna behöver därför bättre verktyg för att förnya och utveckla bebyggelsen på ett effektivt sätt. Rivning och omställning är ofta kostsamt, vilket stärker behovet av en nationell strategi som stödjer kommunerna att bygga nytt och skapa livskraftiga samhällen.

Kommunerna behöver även starkare möjligheter att agera mot förfallna fastigheter och oseriösa fastighetsägare. Äganderätten är viktig, men får inte användas på ett sätt som urholkar trygghet, värden och attraktivitet i hela områden. Plan- och bygglagen bör därför ge kommunerna möjlighet att ingripa tidigare, genom förelägganden och viten, och i sista hand genom tvångsförvaltning eller expropriation vid allvarlig försummelse.

Om Skåne ska fortsätta växa och utvecklas krävs att hela regionen hänger med och tar ett gemensamt ansvar för att skapa samhällen där människor kan bygga sin framtid.

2.2 Bostadsbyggande för alla – i stad och på landsbygd

Landsbygdens styrka finns i naturen och de attraktiva boendemiljöerna, ofta nära vatten. Dessa konkurrensfördelar kan utnyttjas ännu bättre om möjligheterna till byggande och utveckling blir mer flexibla. Trots tidigare lättnader i strandskyddet kvarstår hinder som gör det svårt för mindre orter att bygga bostäder som i sin tur stärker skolor, service och lokalt liv. Alltför många får fortfarande avslag när Länsstyrelsen prövar dispenser. En- och tvåbostadshus beviljas ofta inte, trots att de kan vara betydande för en bygds överlevnad.

Regeringens förslag om att avskaffa strandskydd vid sjöar under en hektar och vattendrag smalare än två meter är ett steg, men tyvärr otillräckligt. I Skåne omfattas exempelvis Helge å, som rinner genom flera kommuner med minskande befolkning, inte alls av lättnaderna.

För att landsbygden ska kunna växa behöver kommunerna ges större rådighet över strandnära byggande men med nationella ramar som värnar natur, biologisk mångfald och allmänhetens tillgång till vatten.

I Skåne finns också exempel där strandskyddet tillämpas långt bortom sitt ursprungliga syfte. I kommuner som Höganäs omfattas i praktiken stora delar av kommunen, även långt från stranden. Byggnation omöjliggörs trots att vägar eller andra vägar eller tydliga barriärer redan skiljer marken från vattnet. När allmänhetens tillgång inte påverkas bör strandskyddet inte stå i vägen för utveckling.

Äganderätten är en central förutsättning för långsiktiga investeringar och hållbart brukande av jord- och skogsbruk. Genom trygg äganderätt kan fastigheter överlämnas till nästa generation i bättre skick än de mottogs, vilket stärker både näringsliv och livsmedelsproduktion. Oövertänkta intrång genom myndighetsutövning riskerar däremot att skapa obalans och minska möjligheten att förvalta egendom på ett hållbart sätt.

2.3 Fler företag för en starkare region

Skåne har goda förutsättningar för tillväxt och företagande, men för att regionen ska stå stark behöver fler företag växa och fler människor komma i arbete. Företagen är motorn som skapar jobben, och därför är det viktigt att det är attraktivt att starta, driva och utveckla företag även inom välfärden, där många jobb finns och viktiga verksamheter bedrivs.

Vi vill vara lyhörda gentemot företagen och förenkla deras vardag. Det gäller till exempel vid upphandlingar, där smartare och mer innovativa lösningar kan ge bättre kvalitet till rätt pris. Rätt utformade upphandlingar kan också bidra till utveckling av nya lösningar och samtidigt motverka kriminalitet. Genom att bjuda in företagare till utbildning i kommunala upphandlingar så stärker man fler företagares möjligheter att kunna delta i en upphandling.

I dag ligger småföretagens tillväxtvilja i Skåne något under riksgenomsnittet, och många företag upplever lagar och regler som krångliga och begränsande. För att stärka näringslivet krävs fortsatt arbete för att locka kapital, göra det enklare att starta företag och ge bättre förutsättningar för företag som vill växa. Industrins konkurrenskraft hänger nära samman med fungerande infrastruktur, stabil energiförsörjning och rimliga elpriser. I stora delar av Skåne är även tillgången till snabb och robust digital infrastruktur en självklar förutsättning för att företag ska kunna verka och utvecklas.

Ett brett och varierat näringsliv gör Skåne mer motståndskraftigt. Innovationer behöver i större utsträckning komma till praktisk nytta. För att hela Skåne ska utvecklas krävs goda villkor både i städerna och på landsbygden. Landsbygdens potential kan stärkas genom ökad lönsamhet i livsmedelssektorn och bättre möjligheter till energiproduktion. Kommunala upphandlingar och regelverk kan också utformas så att lokala företagare får bättre möjligheter. Införandet av gårdsförsäljning är ett tydligt exempel, där moderatstyrda kommuner i Skåne gick i bräschen och fick tillstånd på plats först.

Genom tydliga spelregler, smarta upphandlingar, innovation och långsiktigt stöd till företagen kan Skåne växa hållbart, skapa fler jobb och fortsätta utvecklas som en stark och livskraftig region.

2.4 Ett robust elsystem med rättvisa priser och ökad produktion

Alla skåningar ska ha tillgång till el utan att behöva oroa sig för att ha råd att betala den. Var i landet man bor ska inte avgöra pris eller tillgång. El är en grundläggande del av infrastrukturen och en förutsättning för vardagsliv, jobb och företagande. Men staten har misslyckats med att säkra en stabil elförsörjning i Skåne. Under tidigare rödgröna regeringar avvecklades fungerande elproduktion utan att ersättas, vilket har bidragit till dagens elbrist i södra Sverige. Elproduktionen måste därför ökas kraftigt för att skapa ett stabilt och rättvist elsystem för hushåll och företag.

Skåne har goda förutsättningar att bidra till ökad elproduktion. Solceller på jordbruksmark kan stärka självförsörjningen av el och ge lantbrukare nya inkomster. Samtidigt bör kommuner ges möjlighet att vara en aktiv faktor när större solcellsparkar etableras. I dag finns kommunal vetorätt vid vindkraft, men inte vid solceller. Ett ökat kommunalt inflytande skulle möjliggöra bättre avvägningar mellan energiproduktion, markanvändning och lokala intressen.

Småskalig vattenkraft kan erbjuda ett tillskott av baskraft och moderna turbiner och faunapassager kan minska dess miljöpåverkan. Dessa lösningar räcker dock inte för att tillgodose hela energibehovet. Moderaterna i Skåne driver därför på för att ny kärnkraft ska byggas i regionen.

Under tiden som ny kärnkraft planeras och byggs behöver vi också hantera de obalanser och höga kostnader som dagens elprisområden skapar. Dagens indelning i fyra elprisområden har lett till att skåningar betalar betydligt mer för el än hushåll och företag i norra Sverige. Det är en orättvisa som måste rättas till. Vi vill därför slå ihop elprisområdena till ett. Flaskhalsintäkterna från Svenska kraftnät ska användas mer effektivt för att stärka elnätet, bygga bort flaskhalsar och jämna ut prisskillnaderna, särskilt i södra Sverige. Svenska kraftnät behöver också använda motköp i större utsträckning för att jämna ut belastningen i elnätet och motverka kraftiga pristopp. Ett tydligare uppdrag är avgörande för att skapa bättre balans i systemet.

Elbristen och dagens elprisområden har lett till förlorade arbetstillfällen, uteblivna investeringar och orimligt höga elräkningar i Skåne. Det är en utveckling vi vill vända.

2.5 En sammanhållen infrastruktur

En stark infrastruktur är grunden för Skånes tillväxt. Den gör det enklare att bo, leva och arbeta i hela Skåne och stärker både arbetsmarknaden och näringslivet.

För att Skåne ska nå sin fulla potential behöver infrastrukturen byggas ut och underhållas bättre. Staten måste därför öka anslagen till de nationella infrastrukturplanerna. Skåne har under lång tid missgynnats jämfört med andra storstadsregioner, och våra större vägar borde prioriteras högre av Trafikverket. Fler vägar behöver byggas ut och underhållet måste förbättras. Därför behöver vi fortsätta driva frågan på nationell nivå.

Belastningen på Skånes järnvägar är hög, där regionala och nationella persontåg samt godståg konkurrerar om spårutrymmet. De stora järnvägsprojekten i Skåne är Västkustbanan, Skånebanan, sträckan Lund–Hässleholm samt noden Hässleholm C. Den sista flaskhalsen på Västkustbanan, mellan Maria station och Helsingborg, behöver byggas ut med dubbelspår. En sådan utbyggnad skulle öka kapaciteten från åtta till uppemot 40 tåg i timmen. Att Trafikverket vill skjuta upp projektet med hänvisning till samhällsnyttan är oacceptabelt. Därför bör Trafikverket få i uppdrag att beräkna samhällsnyttan på ett nytt och mer rättvisande sätt. Noden Hässleholm är en förutsättning för att Södra stambanan ska kunna passera Hässleholm och dras vidare mot Alvesta. Den är också avgörande för att öka kapaciteten på Skånebanan mellan Helsingborg och Kristianstad.

Många av Skånes riks- och europavägar håller inte heller den standard som krävs, och underhållet är kraftigt eftersatt. E6 behöver sex filer för att öka tillgängligheten och förbättra trafiksäkerheten. Även det regionala vägnätet behöver förstärkas, eftersom dagens pendling och köbildning visar att kapaciteten inte räcker till. På landsbygden har det dessutom vuxit fram en betydande asfaltsskuld. Vägarna har inte fått det underhåll som krävs, samtidigt som asfalt i allt större utsträckning har lagts i tätorter i stället för där behoven är som störst.

Moderaterna i Skåne eftersträvar en hållbar mix av väg, järnväg och cykelinfrastruktur. För att Skåne ska byggas ihop på ett grönt och flexibelt sätt behöver cykelinfrastrukturen utvecklas smart och långsiktigt. Trygg och smidig cykelpendling, till kollektivtrafiken eller hela vägen till jobbet, är avgörande för människors val av transportmedel. I dag hindras utbyggnaden av statliga cykelvägar av regelverk och omfattande utredningar. Däremot bygger kommuner tillsammans med Trafikverket supercykelvägar som är trygga och separerade från biltrafik. Ett sammanhållet nät gör det enklare att minska bilberoendet och stärker folkhälsan i hela Skåne.

Slutligen är Skånes regionala flygplatser, Ängelholm–Helsingborg Airport och Kristianstad Österlen Airport, av stor betydelse. De är viktiga för regionens tillgänglighet och näringsliv, men också för modern sjukvård, exempelvis genom ambulansflyg och drönarleveranser av hjärtstartare, blod och läkemedel. Även Malmö Airport är central och har som nationell flygplats ett mer omfattande uppdrag – både som beredskapsflygplats och som en integrerad del av Europas transportinfrastruktur.

2.6 Punktlig och trygg kollektivtrafik

En väl fungerande infrastruktur är en grundförutsättning för en punktlig och attraktiv kollektivtrafik. Det kräver nödvändiga investeringar i mötes- och dubbelspår på den skånska järnvägen samt utbyggnad och underhåll av vägnätet i hela Skåne. Södra stambanan är redan i dag fullt belastad, vilket tydligt visar behovet av kapacitetshöjande åtgärder.

Kollektivtrafiken ska skapa möjligheter för skåningar att ta sig till arbete, studier, fritidsaktiviteter, nöjen och kultur. För att hela Skåne ska vara tillgängligt krävs moderna och flexibla lösningar som kompletterar den traditionella trafiken. I dag fungerar kollektivtrafiken väl i de större tätorterna, men även de som bor på landsbygden ska ha tillgång till fungerande transporter. Där är kollektivtrafik med fasta linjer och tidtabeller ofta mindre effektiv. Långa avstånd, låg befolkningstäthet och oregelbundna resbehov gör att bussar ibland kör med få passagerare, samtidigt som tillgången till transporter är avgörande för att människor ska kunna bo, arbeta och driva företag utanför städerna. Därför har vi tagit

initiativ till att utveckla nya former av kollektivtrafik, såsom Skåneflex – mindre bussar som körs på beställning – och virtuella hållplatser. Vår ambition är också att utöka den trafiken till fler skånska kommuner.

Många av orsakerna till bristande punktlighet ligger hos staten, exempelvis växel-, signal- och kontaktledningsfel samt spårspring, som är ett växande problem. Vi vill därför att Trafikverket tillåter Skånetrafiken att montera kameror längst fram på tågen för att tidigt kunna upptäcka personer i spårområdet och undersöka möjligheten att köra i nedsatt hastighet i stället för att behöva stanna helt. Resenärerna ska kunna resa säkert och, så långt det är möjligt, punktligt. Kollektivtrafiken kan också upplevas som otrygg under vissa tider på dygnet. Därför har vi infört ordningsvakter i kollektivtrafiken under fredagar och lördagar samt infört kameraövervakning i fordon, bland annat realtidskameror i stads- och regionbussar. Detta vill vi fortsatt utveckla.

Nästa generations Öresundståg kommer att öka kapaciteten över Öresundsbron när de tas i drift runt år 2030. På längre sikt väntas även självkörande fordon få större betydelse för kollektivtrafiken, då teknikutvecklingen går snabbt i flera jämförbara länder.

Kommunerna spelar en viktig roll i att utveckla kollektivtrafiken utifrån behov kring både arbetspendling och fritidsresande. Genom satsningar som ungdomskort och seniorkort kan fler välja kollektivtrafiken i vardagen, vilket stärker underlaget för ökad turtäthet och bättre trafiklösningar i hela Skåne.

2.7 Fri rörlighet och fler jobb i Öresundsregionen

Gränshindren i Öresundsregionen påverkar både fri rörlighet och arbetsmarknaden mellan Sverige och Danmark. För att regionen ska fortsätta växa och utvecklas måste det vara enkelt att bo, arbeta och driva företag på båda sidor av sundet. Fri rörlighet stärker handeln, integrationen och tillväxten och gynnar både invånare och företag.

Det pågående nationella arbetet med ny lagstiftning måste leda till att de tillfälliga gränskontrollerna ersätts med lösningar som underlättar rörlighet, pendling och regional utveckling. Öresundsregionen ska vara ett föredöme för samarbete, integration och hållbar tillväxt.

Moderaterna i Skåne anser att en statlig förhandlare skyndsamt ska utses för dialog med Region Skåne och andra relevanta aktörer om hur framtida överskott från Öresundsbron ska användas. För oss är det en självklarhet att dessa medel stannar i Skåne och bidrar till regionens utveckling.

Öresundsbron är idag hårt belastad, och på sikt behövs en ny fast förbindelse mellan Sverige och Danmark. Planeringen för detta bör redan nu påbörjas, gärna genom en bilateral utredning mellan de två staterna på nationell nivå.

2.8 En smartare, digital region

För att klara framtidens utmaningar och skapa ett Skåne där fler kan leva självständigt behöver den offentliga sektorn arbeta smartare. Digitalisering och innovation är viktiga

verktyg för att öka effektiviteten i offentlig förvaltning och samtidigt frigöra tid till det som verkligen betyder något – mänsklig omsorg, undervisning och stöd till dem som behöver det mest. Onödig administration i skola, omsorg och andra offentliga verksamheter ska bort.

Det är viktigt att reflektera över vilken välfärdsteknik som kan avlasta personalresurserna och vara en tillgång i välfärden för exempelvis den enskildes trygghet och livskvalitet. Digitala lösningar kan stärka både tillgänglighet och självständighet. Inom sjukvården innebär det bättre digitala tjänster via vårdcentraler och 1177, fler digitala vårdbesök och möjlighet till drop-in eller tidsbokning på nätet. Det kan avlasta vården och ge skåningarna större kontroll över sin vardag. En gemensam patientjournal ska vara en självklarhet, så att information följer individen och samarbetet mellan exempelvis region och kommun underlättas.

Skåne ligger i ett av de mest innovativa och kreativa områdena i hela Europa. Öresundsregionen klassas som ett av de främsta Life Science-klustren i världen. Detta ska vi naturligtvis värna. Ett fördjupat samarbete mellan Skåne och Östra Danmark är centralt, inte minst inom forskning och innovation. Vi moderater har en tydlig ambition att utveckla detta arbete, bland annat genom samarbetet i Greater Copenhagen.

3. Ett friskare Skåne

Folkhälsa handlar om att må bra både fysiskt och psykiskt, men också om att ha sociala sammanhang och känna gemenskap. Ett friskare Skåne kräver både rörelse och möten mellan människor.

Fysisk aktivitet är avgörande för hälsan genom hela livet. Insatser som gör det enkelt för fler skåningar att röra på sig i vardagen, gärna i naturen och tillsammans med andra, är därför en viktig del av det förebyggande hälsoarbetet. Regelbunden rörelse bidrar till att förebygga och minska både fysiska och psykiska besvär.

Utvecklingen av naturområden och trygga utemiljöer nära hemmet är viktig, särskilt för barn, äldre och personer med funktionsvariationer. Naturen ska vara tillgänglig för alla. Tillsammans med kommunerna ska ett starkt nät av rekreativa leder fortsätta att utvecklas, såsom Skåneleden och cykel-, mountainbike- och kanotleder. Genom samarbetet med Stiftelsen Skånska Landskap hålls de skånska strövområdena levande och välskötta. Investeringar i infrastruktur och kollektivtrafik är viktiga för att knyta samman Skåne, så att fler kan ta del av natur- och strövområden oavsett var i regionen de bor.

I en tid där stress och stillasittande ökar blir tillgången till natur, rörelse och gemenskap allt viktigare. Med trygga och tillgängliga leder och mötesplatser kan fler skåningar få bättre förutsättningar att leva ett friskare liv.

3.1 För ett psykiskt välmående

Psykisk ohälsa ökar i Skåne, särskilt bland unga. Därför är det viktigt att sätta in stöd tidigt och på rätt sätt. Förebyggande arbete handlar om att upptäcka behov och ge rätt hjälp. Elevhälsan ska kunna stötta eleverna där det behövs. Att ha meningsfulla dagar, både i

skolan och på fritiden, är också centralt. Kultur- och fritidsaktiviteter i kommunerna skapar platser där vi kan agera när någon mår dåligt.

När måendet blir så allvarligt att psykiatrisk vård behövs ska den vara lättillgänglig för alla skåningar. I Skåne finns idag både akutpsykiatri och långsiktiga insatser. Vi har psykiatriambulanser och psykiatriska akutmottagningar är öppna dygnet runt samtidigt som kommunerna erbjuder stöd till personer med psykisk ohälsa och deras närstående. Efter utskrivning ska öppna vårdformer ge stöd i vardagen. Och för att göra vården ännu mer tillgänglig vill vi fortsätta utveckla det stöd och den hjälp man kan få via olika digitala kanaler där BUP online är ett gott exempel.

Social gemenskap är en annan viktig del av psykiskt välmående. Ensamhet, särskilt bland äldre, kan skada hälsan. Föreningslivet ger aktivitet och gemenskap. Kommunerna kan stötta detta med lokaler, träffpunkter och föreningsstöd, så att fler kan delta. Lika viktigt är det att föreningar kan inkludera unga med funktionsvariationer och seniorer med särskilda behov. På så sätt kan alla bidra till ett starkare psykiskt välmående och bättre livskvalitet.

3.2 Tidiga insatser för ett starkare barn- och ungdomsliv

Samhället ser annorlunda ut idag än för bara några år sedan. Fler barn och unga rör sig för lite och tillbringar mycket tid framför skärmar. Det behöver inte vara ett problem i sig, men faktum är att fler mår dåligt och saknar verktyg för att hantera sitt mående. Psykisk ohälsa bland barn och unga kan utvecklas till allvarigare problem om den inte upptäcks och behandlas tidigt.

Det är därför avgörande med tidiga insatser. Det kräver ett nära samarbete mellan primärvården, barn- och ungdomspsykiatri (BUP), elevhälsan och socialtjänsten. Mobila ungdomsteam kan stärka det förebyggande arbetet i kommuner och skolor, och komplettera ungdomsmottagningarnas arbete. Den nya socialtjänstlagen är ett stöd som ställer krav på kommunerna att arbeta med barn och familjer som har psykisk ohälsa eller riskerar normbrytande beteende. Framgång kräver långsiktigt och nära samarbete mellan kommuner och regionala aktörer.

Barn och unga som mår så dåligt att de behöver BUP ska få vård i tid. Målet är att alla som söker hjälp får första samtal och stöd inom 30 dagar. Idag slutar många behandlingar vid 18 år, mitt i en viktig period. Genom att höja åldersgränsen till 21 år kan unga få kontinuitet och slippa börja om när de lämnar ungdomspsykiatri.

Ungdomsmottagningarna ska vara lättillgängliga. Anpassade öppettider, digitala lösningar och uppsökande arbete i skolorna kan göra skillnad. Stöd efter skoltid, som självhjälp och psykoterapi online, hjälplinjer och digitala besök, kompletterar den fysiska vården och skapar extra trygghet. Tillsammans kan vi stärka måendet hos de barn och ungdomar som behöver stöd allra mest.

3.3 Dags att prioritera kvinnohälsa

Kvinnor är i snitt 80 procent mer sjukskrivna än män och lever ofta fler år med sämre hälsa. Det kan bero på klimakteriebesvär, mensrelaterade problem, smärta i underlivet, PCOS, endometrios, urinläckage och andra tillstånd som påverkar livskvalitet och arbetsförmåga.

Många söker inte vård eftersom besvären ses som något man "ska stå ut med", och de som söker får inte alltid rätt hjälp. Detta påverkar både individen och arbetsgivaren och har konsekvenser för kvinnors ekonomiska frihet och jämställdhet.

Stressrelaterade sjukskrivningar har ökat kraftigt, särskilt bland kvinnor i medelåldern, ofta på grund av dubbla livspussel och hög arbetsbelastning. Felbehandling eller brist på stöd kan leda till onödiga sjukskrivningar, förlorad kompetens och sämre hälsa. Därför behöver kvinnohälsa få större genomslag i arbetslivet, med ökad kunskap hos HR, chefer och medarbetare, särskilt kring klimakteriet, stresshantering och förebyggande stöd. Inkludering av kvinnohälsa i företagshälsovården, på offentliga arbetsplatser och i elevhälsan är viktiga steg. En ordentlig genomlysning av sjukskrivningstal på yrkes-, arbetsplats-, ålders- och könsnivå ger en kommun eller region ett gott underlag till att satsa på riktade insatser där det finns anledning till sådana.

Tidiga screening- och förebyggande insatser är viktiga för hela befolkningen. Exempelvis har PSA testning införts för män mellan 50 och 74 år. Moderaterna i Skåne vill slopa åldersgränsen för avgiftsfri mammografi och erbjuda screening till alla kvinnor över 74 år, eftersom var fjärde bröstcancerfall upptäcks hos kvinnor över 74 och över hälften av dödsfallen inträffar i samma åldersgrupp.

4. Det ska vara lätt att få rätt vård i Skåne

Skånemoderaterna står alltid på den behövandes sida. Skåningens behov ska styra utvecklingen av vården. Det är ledstjärnan i vår sjukvårdspolitik. En trygg skånsk sjukvård skapas genom kompetenta och uppskattade medarbetare, förmåga att utveckla och nyttja ny teknik samt en välfungerande organisation.

Moderat ledarskap har lagt grunden för framtidens sjukvård i Skåne. Mycket har redan åstadkommit, många viktiga utvecklingssteg är tagna, men det finns fortfarande mer att göra. Skåningen ska känna sig trygg i att när behovet finns, så ska det vara lätt att få råd, hjälp, stöd och vård.

4.1 Vård i tid utan köer

Vårdgarantin är en central del av hälso- och sjukvården i Skåne. Den anger tydliga tidsgränser för läkarbesök och påbörjad behandling, och syftar till att säkerställa att skåningen alltid får vård inom rimlig tid. Om regionen inte kan erbjuda vård inom garantins tidsram har man rätt att söka vård i en annan region eller avtalad privat utförare utan extra kostnad. Att vården lever upp till dessa löften är grundläggande för att alla skåningar ska känna trygghet.

Vårdköerna har minskat kraftigt senaste åren mycket tack vare satsningar på regionens egen personal. Det införda hyrstoppet och höjda OB-ersättningar har resulterat i att regionen blivit en mer attraktiv arbetsgivare och därmed möjliggjort för flera tusen nya anställningar inom vården. Samtidigt har vår personalpolitik gett sjunkande och låga sjukskrivningstal, en hög nivå av medarbetarnöjdhet och minskad personalomsättning som

resultat. Det har också gjort skillnad i vardagen för många patienter, men arbetet fortsätter tills alla får vård i tid. Här har Moderaterna visat vägen och fortsätter att göra det.

Tillgängligheten på vårdcentralerna är avgörande. Bättre öppettider och korta kontakttider gör det möjligt för fler att få snabb hjälp i primärvården, som är den första nivån när man blir sjuk. När fler får vård direkt i primärvården minskar trycket på akutmottagningarna, och köerna kortas.

Personcentrerad vård, där skåningen står i centrum, är en annan viktig del av utvecklingen. Patientens behov och trygghet i hela vårdkedjan går alltid först. Äldre och personer med kroniska sjukdomar ska kunna få hembesök av läkare eller annan vårdpersonal när behovet uppstår. Här är samverkan med kommunen avgörande för att skapa en vård som är både tillgänglig och nära. Skåningen ska inte behöva vet vem som gör vad utan det ska bara fungera.

Sist men inte minst har valfrihet inom vård och omsorg en betydande effekt på köerna. Ett exempel är det tillfälliga vårdvalet inom logopedin, där fler kan välja vårdgivare och få hjälp snabbare, vilket kortat köerna och förbättrat tillgängligheten väsentligt.

4.2 Vård nära dig

Vården ska finnas nära den som behöver den. Under lång tid har vården varit alltför sjukhuscentrerad, och den nära vården med vårdcentraler, mottagningar, hemsjukvård och hembesök har inte utvecklats tillräckligt, vilket har påverkat tillgängligheten.

När behov uppstår ska alla invånare dock kunna erbjudas tillgänglig sjukhusvård av hög kvalitet. Skåningar har generellt närmare än många andra till sjukhus, och den närheten ska bevaras. Sjukhusen är närsjukhus som servar det lokala området och fungerar som medicinska centrum i samarbete med vårdcentraler och kommunal omsorg. Samtidigt ska sjukhusen kunna specialiseras för att säkerställa bästa möjliga vård.

Tillgängligheten till vård, rådgivning och förebyggande insatser behöver generellt stärkas. Hälsovalet behöver uppgraderas och vi behöver säkra en god geografisk spridning av våra vårdcentraler. Vårdcentralerna fungerar som bas för en effektiv, bred och lättillgänglig sjukvård som kan möta de flesta vårdbehov. Öppettider och kontakttider anpassas till invånarnas behov, och kontinuiteten i vården säkerställs genom ett arbetssätt där skåningen alltid står i centrum. På detta sätt skapas en vård som både är nära och trygg, där stöd och behandling finns inom räckhåll, samtidigt som sjukhusen kan ge specialiserad vård av hög kvalitet.

5. En varm omsorg i Skåne

Omsorgen i Skåne ska bygga på valfrihet, trygghet och hög kvalitet. För Skånemoderaterna spelar det ingen roll vem som driver omsorgen, så länge den är trygg, fungerar bra och håller hög kvalitet. Den ska alltid utgå från människan och dennes behov.

5.1 Förebyggande omsorg för ett friskare liv

Att känna gemenskap, trygghet och få bra omsorg är viktigt hela livet, från ungdom till ålderdom. Genom förebyggande insatser kan vi stärka hälsa och livskvalitet.

För äldre kan hembesök med samtal kring hälsa, kost och fysisk aktivitet vara värdefullt. En nära samverkan med vårdcentraler gör det möjligt att tidigt identifiera behov och sätta in åtgärder. Måltiden och maten har ofta stor betydelse för äldre människors välbefinnande. Med åldern ökar risken för sjukdom och näringsbrist, vilket kan leda till yrsel, depression, nedsatt allmäntillstånd, längre sjukhusvistelser och ökad risk för följsjukdomar. Nollvisionen för undernäring hos äldre och personer med funktionsvariationer är därför ett viktigt mål för det förebyggande arbetet.

En annan central del av det förebyggande arbetet är att uppmärksamma och stötta anhörigvårdare. När kommunen och regionen samarbetar, till exempel genom nära vård och mobila team, kan mer vård och omsorg ske i hemmet. Anhörigstöd är lagstadgat, men behöver ges ett verkligt fokus för att förebygga ohälsa hos familjerna. Samtal, utbildning, avlastning och omtanke är centralt, liksom respekt för anhörigas upplevelser, arbetsinsats och ibland sorgen de bär på.

Vissa kommuner erbjuder semesterar och resor för anhöriga så de får återhämtning. Utbildning om sjukdomsförlopp, till exempel vid kognitiva sjukdomar, stärker deras omsorg och ger trygghet i vardagen. Med rätt stöd blir det enklare och mer hållbart att vara anhörig – något som gynnar både den som får hjälp och den som ger den.

5.2 Seniorerna i fokus med trygghet och valfrihet

Varje människa är unik, med egna önskemål och intressen, och rätten till självbestämmande är lika viktig oavsett ålder. Den välfärd som finansieras av våra gemensamma resurser ska därför präglas av valfrihet, hög kvalitet, ett värdigt bemötande och vara tillgänglig för alla som behöver den.

För att uppnå god kvalitet krävs utbildade medarbetare, både inom sin yrkesroll och med specialistkompetens inom demens och äldrepsykiatri. Statsbidrag finns för vidareutbildning, men många är så specifikt riktade att kommunerna inte kan använda dem fullt ut. Därför bör statsbidragen bli mer generella, så att pengarna kan göra större nytta.

Trygg omsorg och sjukvård kräver även ett grundläggande språkkrav. Personalen måste kunna läsa journaler, förstå instruktioner och kommunicera med vårdtagare. Det är avgörande både för kvaliteten, omsorgen och för en trygg vardag. En annan central utmaning är personalkontinuitet och attraktiva arbetsvillkor. Goda scheman, heltid och slopade delade turer är viktiga för både senioren och personal. Kontinuitet skapar trygghet för de äldre, samtidigt som medarbetarna får en hållbar arbetsmiljö, karriärmöjligheter och trygghet i arbetet.

Den medicinska kompetensen är också central. Äldre som bor i särskilda boenden eller får hemtjänst ska kunna känna trygghet i att rätt vård finns tillgänglig när den behövs. Eftersom kommunerna inte får anställa läkare ställs höga krav på en välfungerande primärvård.

Genom hälso- och sjukvårdsavtal och mobila team kan en del av detta behov överbryggas, men skillnader i organisation mellan kommuner och regioner behöver minimeras. Målet är att undvika onödiga inläggningar och att medicinskt färdigbehandlade personer snabbt kan komma hem, alltid med omsorgstagaren i centrum.

Seniorer har olika behov och önskemål när det gäller boende. Det finns flera lagstadgade boendeformer, däribland särskilt boende och biståndsbedömt trygghetsboende. Valfrihet bland utförare kan införas oavsett om det sker via LOU eller LOV, men kommunen måste ställa tydliga krav och följa upp dem. För oss moderater i Skåne är det viktigt med ett kvalitetsgolv, inte ett vinsttak. Om en privat utförare kan leverera samma kvalitet till lägre kostnad bör frågan vara varför den offentliga inte klarar det.

Särskilda boenden är idag ofta inriktade mot somatiska behov eller demens. Inom demensområdet behövs både mer kompetens och bättre anpassade lokaler redan vid nybyggnation. Utöver biståndsbedömda boenden finns trygghets- och seniorboenden, där gemensamhetslokaler och service kan skapa ett socialt och aktivt liv även innan omsorgsbehov uppstår. Detta breda utbud stärker både valfriheten och tryggheten för äldre.

God man- och förvaltarsystemet behöver reformeras för att stärka rättssäkerheten och den enskildes inflytande. Tillsynen bör förbättras och kraven på kompetens och lämplighet tydliggöras, så att stödet alltid utgår från individens behov och självbestämmande. Till sist är ett nationellt vaccinationsprogram för äldre nödvändigt för att säkerställa att alla får samma möjligheter till skydd mot sjukdomar, oavsett var de bor eller deras ekonomiska situation.

5.3 Ett Skåne som inkluderar alla

I Sverige ska alla ha möjlighet att delta i samhället utifrån sina förutsättningar. Skåningar med funktionsvariationer ska kunna vara en del av samhällsgemenskapen genom utbildning, arbete och sysselsättning, anpassat efter den egen förmåga. Det ska finnas tillgång till boendeformer, sysselsättning och hjälpmedel som möter varje individs behov.

Hjälpmiddel är centrala för skåningar med funktionsvariationer. I Skåne är ansvaret delat mellan region och kommun: för barn och ungdomar ansvarar regionen för hjälpmedel, medan vuxna får stöd från kommunen. Detta kan innebära att behov bedöms olika vid olika åldrar. Utbudet av hjälpmedel varierar också mellan Skånes 33 kommuner och regionen. Denna variation är inte unik för Skåne utan förekommer i hela Sverige, vilket gör nationella riktlinjer för hjälpmedel, rehabilitering och habilitering önskvärda för att säkerställa lika behandling oavsett boendekommun.

En funktionsvariation ska inte begränsa möjligheterna för den som kan och vill arbeta att bidra utifrån sin förmåga. För personer som på grund av funktionsvariation inte kan delta i arbetslivet bör möjligheterna till meningsfull daglig sysselsättning öka, utformad efter egna önskemål och förutsättningar. Valfrihet är centralt: precis som någon utan funktionsstöd kan byta arbetsplats och söka nya möjligheter, bör detta också vara möjligt för personer inom daglig verksamhet. Införande av Lagen om Valfrihet inom området, vilket redan finns exempel på i Skåne, kan bidra till individuell utveckling samtidigt som konkurrens höjer kvalitet och utbud. Parallellt bör stöd finnas för personer som vill utvecklas från daglig verksamhet till annan form av strukturerad sysselsättning.

LSS (Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade) ska garantera att personer med omfattande och varaktiga funktionshinder får stöd som kan undanröja svårigheter i vardagen. Stödet syftar till att hjälpa människor med funktionsvariation att leva så fria och självständiga liv som möjligt. Särskilt viktigt i framtiden blir ledsagare och avlösare för att ytterligare ge frihet till en individ med funktionsvariation, bland annat för att exempelvis kunna åka i kollektivtrafiken, vara med på fritidsaktiviteter och delta på lika villkor i samhället.

6. En skola för kunskap, valfrihet och studiero

Alla barn förtjänar en bra start i livet och möjligheten att utvecklas till sin fulla potential. Skolan spelar en avgörande roll, både för att varje barn ska kunna nå sina mål och för att samhället ska få den kunskap och kompetens som framtiden kräver.

6.1 Det fria skolvalet för alla elever

Moderaterna i Skåne står upp för det fria skolvalet. Vi anser att föräldrar ska göra ett aktivt val inför varje barns skolstart i förskoleklass. Det stärker engagemanget hos både barn och föräldrar och är särskilt viktigt för familjer som i dag inte gör något aktivt val.

Ett obligatoriskt skolval kan också bidra till att motverka boendesegregation. Samtidigt måste skolvalet fungera i praktiken. I dag ser vi att långa köer gör det svårt att komma in på vissa skolor om barnet inte har stått i kö mycket tidigt. Kötid kan vara en del av urvalet, men den ska inte vara orimligt lång. Däremot säger vi tydligt nej till storskaliga experiment med kvotering, lottnings eller bussning av elever.

Vi står även upp för det fria gymnasievalet. Ungdomar i Skåne ska kunna välja fritt mellan gymnasieskolor och program i hela regionen. För eleverna innebär det större möjligheter att hitta rätt utbildning, och för kommunerna ger det tydliga signaler när skolor väljs bort. Det bidrar till både bättre kvalitet och sund konkurrens. På sikt bör även Komvux ingå i det fria valet.

I Skåne går över 38 000 elever i friskolor, nästan var femte elev. Friskolorna är en viktig del av det skånska skolsystemet och gör det möjligt för alla barn, oavsett ekonomi, att välja en skola som passar dem bäst. Samtidigt måste missbruk och oseriösa aktörer stoppas. Skolor ska inte kunna drivas utan att uppfylla högt ställda kvalitetskrav. Därför vill vi ge Skolinspektionen ett tydligt mandat att stänga skolor som inte håller tillräcklig kvalitet eller som riskerar att bidra till radikaliserings eller segregation.

6.2 Trygghet och studiero i varje klassrum

Ordning och reda ska råda i klassrummet. Skolan ska vara internationellt ledande i kunskap och inte i sena ankomster. Det är svårt att lära sig när regler inte upprätthålls och undervisningen störs av allt från höga ljud till skadegörelse. Läraren ska vara ledare i klassrummet och ha fullt stöd av skolledning och huvudmän att utöva sina befogenheter för

att upprätthålla studiero. Tydliga förväntningar, disciplin och fokus på kunskap är avgörande för både kvalitet och jämlikhet i skolan.

De i dag alltför lättvindiga möjligheterna att anmäla lärare bör begränsas. Skolpersonal är samhällets företrädare och ska värnas, bland annat genom en ny brottsrubricering motsvarande hot mot tjänsteman. Rektorer ska ha en tydlig skyldighet, inte bara en rättighet, att omplacera elever som betar sig hotfullt eller utåtagerande mot personal eller andra elever. I skolan ska alla kunna känna sig trygga – det är mobbarna som ska byta skola, inte offren.

Fler särskilda akutskolor behöver inrättas för att tillfälligt kunna avskilja våldsamma elever, samtidigt som särskilda insatser ges för att socialt och medicinskt stöd till eleverna i både deras beteende och skolgång.

Moderaterna i Skåne prioriterar alltid elevernas trygghet, ordning i klassrummet och fokus på kunskap. Under de senaste tio åren har anmälningar om allvarliga händelser, hot, hat och våld ökat med 150 procent i Sverige, en oacceptabel utveckling som drabbar både elever och personal.

6.3 Språket som grund för lärande och gemenskap

Språket är grundläggande för all inlärning och en förutsättning för att kunna vara delaktig i samhället. Att förstå och kunna göra sig förstådd är avgörande för barns utveckling och skolgång. Erfarenheter från områden med hög invandring visar tydligt hur bristande integration kan påverka skolans förutsättningar.

För att alla barn ska få likvärdiga möjligheter att klara sin skolgång bör obligatorisk språkförskola införas för barn med språkliga behov från tre års ålder. Genom språkscreening på BVC kan barn som behöver extra stöd upptäckas tidigt, vilket ökar möjligheten att sätta in rätt insatser i tid.

Skolans personal, inte minst i utanförskapsområden, måste vara välutbildad och behärska god svenska för att kunna ge barnen det stöd de behöver.

6.4 Möta elever där de är

Idag finns möjlighet att börja skolan ett år tidigare eller ett år senare, men detta utnyttjas sällan. Systemet utgår i stort sett strikt från födelseår, trots att barn utvecklas i olika takt. Många skulle kunna utvecklas bättre om skolstarten kunde anpassas mer efter individen. Ett mer aktivt val i samverkan mellan vårdnadshavare och pedagoger bör därför införas. De flesta skulle börja skolan som idag, men den ökade flexibiliteten kan frigöra potentialen vid rätt tidpunkt för fler barn.

Elever som behöver extra stöd ska få den hjälp de behöver, samtidigt som högpresterande elever ska mötas av passande utmaningar och stimulans. Alla barn ska ges möjlighet att utvecklas på sin egen nivå, inom den ordinarie skolgången. För att detta ska bli möjligt vill vi även utveckla användningen av fjärr- och distansundervisning som pedagogiskt verktyg.

Det kan ge elever möjlighet att ta del av undervisning på högre nivåer i vissa ämnen, till exempel att grundskoleelever kan läsa gymnasimatematik.

6.5 En utmanande tid

Den största förändringen i Skånes befolkning väntas ske i åldersstrukturen, där antalet personer över 85 år ökar samtidigt som antalet barn i åldrarna 1–15 år minskar ungefär lika mycket. Det skapar stora utmaningar för förskolor och skolor, som måste kunna anpassa verksamheten snabbt efter de förändrade behoven. Skolor och kommuner kommer behöva pröva nya arbetssätt, omfördela resurser och utveckla kreativa lösningar, så att alla barn får en trygg och lärorik skolgång även när befolkningsprognoserna svänger.

Moderaterna i Skåne vill att alla barn, oavsett var de bor, ska få samma chans att lyckas i skolan. I dag ser vi tyvärr skillnader i skolresultat mellan olika delar av landet. Elever i större städer når ofta högre nivåer, medan elever på mindre orter i genomsnitt har svårare att nå de högre nivåerna. Skolforskaren Gabriel Heller Sahlgren har, på uppdrag av Svenskt Näringsliv, undersökt åttondeklassares prestationer i matematik och naturvetenskap. Resultaten visar att elever på mindre orter ofta når godkänt, men att färre når de högre nivåerna. Chansen att nå avancerad nivå i matematik är ungefär hälften så stor som i större skolmiljöer.

Detta beror inte på att eleverna saknar förmåga, utan på vilka förväntningar de möts av. Lärare och elever på mindre orter rapporterar om lägre förväntningar, mer stök i klassrummen och mindre tydlighet i undervisningen. Elevernas egen tro på sin förmåga påverkas också, vilket får konsekvenser. För att förändra detta behövs starkare styrning från huvudmännen, tydligt fokus på disciplin och kunskaper samt generell förväntanshöjning, så att varje barn får möjlighet att växa och utvecklas.

I kommuner där studiekulturen är svagare, ofta gamla bruksorter och industrikommuner, kan även föräldraengagemanget kring skolan vara lägre. Detta påverkar särskilt pojkar. Högre skolresultat och bättre skolor är särskilt viktiga i områden med minskande befolkning, eftersom skolornas prestationer påverkar möjligheten att attrahera och behålla kompetensstarka hushåll.

Ett verktyg för en kommun där man ser behov kan vara riktade kompetens och lönesatsningar för lärare och rektorer på landsbygdsskolor för att stärka undervisningens kvalitet så att alla barn får möjligheten att utvecklas till sitt bästa jag.

7. Vi står på den hårt arbetande skåningens sida

Det ska alltid löna sig att arbeta. När fler går till arbetet minskar utanförskapet och Skåne får mer resurser att kunna satsa på skola, vård och omsorg. Genom arbete stärks också självkänslan och makten över den egna vardagen ökar.

7.1 Arbetslinjen – krav, försörjningsstöd och rätt insatser

För Skåne är behovet av minskad arbetslöshet särskilt stort. Skåne har sedan länge utmaningar när det gäller sysselsättningsgrad, långtidsarbetslöshet och ungdomsarbetslöshet, även om det är stora skillnader mellan kommuner. Att fler människor får möjlighet att arbeta och försörja sig själva är avgörande både för den enskildes frihet och för samhällets sammanhållning.

Moderaterna i Skåne står för en stark arbetslinje med tydliga förväntningar och krav på egna ansträngningar för att komma i arbete och egen försörjning. Det är viktigt att skilja mellan dem som aktivt söker jobb och gör vad som krävs för att etablera sig, och dem som inte visar vilja att bidra. Socialtjänstlagen ger redan i dag möjlighet att ställa krav på att den som får försörjningsstöd deltar i praktik eller kompetenshöjande insatser. Genom att konsekvent använda dessa verktyg kan fler som befinner sig i långvarigt utanförskap få en väg in på arbetsmarknaden och möjlighet att bygga sin egen framtid.

Särskilt viktigt är det att unga får möjlighet att ta sina första steg in i arbetslivet. Här spelar både kommunerna och näringslivet en nyckelroll. Praktikplatser, sommarjobb och samverkan med lokala företag ger ungdomar värdefull arbetslivserfarenhet och stärker deras möjligheter att gå vidare till studier eller arbete.

Det ska alltid löna sig att arbeta. Inget bidragssystem ska utformas så att arbete blir en ekonomisk nackdel. Därför är nationella reformer, som bidragstak och lägre skatt på arbete, centrala för att stärka arbetslinjen.

För att människor ska få likvärdiga möjligheter oavsett var de bor behöver arbetsmarknadspolitiken fungera sammanhållet över hela landet. Det kräver tydligt nationellt ledarskap, gemensamma kvalitetskrav och konsekvent uppföljning av resultat. Privata aktörer som visar att de effektivt får människor i arbete bör lyftas fram som förebilder, så att fungerande arbetssätt kan spridas och bidra till att bryta långvarigt utanförskap.

7.2 Kompetensförsörjning – matchning och omställning

Att arbetslösheten är hög i Skåne betyder inte att det saknas arbetstillfällen. Utmaningen handlar snarare om brist på utbildad personal och om otillräcklig matchning mellan arbetskraftens geografiska placering och arbetsplatserna, särskilt i ett stad-landsbygdsperspektiv.

Historiskt har småorter präglats av praktiskt inriktade yrkesval, medan universitetsstudier varit mindre attraktiva. Samtidigt har arbetsmarknaden förändrats: industrin är mer automatiserad och kräver kvalificerad personal med universitetsutbildning i städerna. Detta gör det svårt att locka rätt kompetens till småorter. Företag riskerar därför att flytta produktion från landsbygden, samtidigt som andra företag, exempelvis inom e-handel, växer i småorter.

Behovet av kvalificerad arbetskraft är stort, både högskole- och gymnasieutbildad. Positiva exempel finns där kommuner och näringsliv samarbetar för att skapa moderna och eftertraktade yrkesutbildningar. Kompetensförsörjningen kan förbättras ytterligare om

offentlig sektor i större utsträckning samarbetar med högskolor och universitet för att skapa attraktiva yrkeskåror.

Störst brist finns inom yrkesförberedande gymnasieprogram, särskilt för den offentliga sektorn. Sveriges kommuner och regioner behöver rekrytera över en halv miljon personer till välfärden fram till 2028. Gymnasieprogram som kombinerar teoretiska studier med praktiska inslag, exempelvis med undersköterskekompetens, kan vara en del av lösningen. Under det kommande decenniet, om allt annat lika, står också vård och omsorg inför stora rekryteringsutmaningar: drygt 410 000 nya medarbetare behövs fram till 2031. Även näringslivet, försvaret, polisen och kriminalvården har stort behov av ny arbetskraft, drivet av demografiska förändringar och pensionsavgångar.

På kort sikt kan kommunal verksamhet ställas om. Skolor och förskolor kan delvis användas för äldreomsorg, och personal inom utbildning kan med relativt små anpassningar erbjudas arbete inom äldreomsorgen. Detta kan mildra kompetensbristen, men räcker troligen inte för att fullt ut möta framtida behov.

Samtidigt är det viktigt att motverka åldersdiskriminering på arbetsmarknaden och ta tillvara äldre medarbetares kompetens och erfarenhet. Medarbetare som närmar sig pension bär på ovärderlig kunskap, stabilitet och ett professionellt förhållningssätt, inte minst inom sjukvård, skola och omsorg. I stället för att tidigt tappa denna kompetens bör fler ges möjlighet att stanna kvar i sin befintliga roll eller att tjänsten justeras så att man i större grad verkar som handledare och läromästare, så att kunskap och arbetssätt förs vidare i verksamheten. I vissa kommuner samt i regionen har det fattats beslut om en ekonomisk premie om arbetsgivaren och arbetstagaren kommer överens om arbete efter pensionsålder. Det kan vara ett sätt att bidra till kompetensförsörjningen.

7.3 Yrkesutbildningar nära arbetsmarknaden

Yrkesutbildningar är en av de mest effektiva vägarna för att stärka individens ställning på arbetsmarknaden eller möjliggöra ett karriärbyte. För att snabbt leda till jobb behöver utbildningarna vara relevanta, effektiva och anpassade efter arbetsmarknadens behov, med särskilt fokus på bristyrken. Därför bör yrkesutbildningarna bli både fler och mer målinriktade.

I flera kommuner finns idag incitament för utbildningsanordnare att behålla elever längre än nödvändigt, i stället för att korta vägen till arbete. För att ändra detta bör ett nytt resultatbaserat ersättningsystem införas, där slutförda kurser och avklarade poäng ligger till grund för ersättning.

Kort eller ej avslutad utbildning är en av de tydligaste förklaringarna till arbetslöshet. Utbildningsplikten omfattar idag nyanlända som saknar utbildning motsvarande svensk grundskola, men den behöver utökas till gymnasial nivå för alla vuxna och alla arbetslösa. Inom ramen för heltidsaktivering ska alla som är arbetslösa på grund av otillräcklig utbildning kunna anvisas till reguljär utbildning som motprestation för bidrag.

Yrkeshögskolan har mycket goda resultat. Nio av tio studerande kommer snabbt i arbete efter avslutad utbildning. Trots det är tillstånden för att bedriva YH-utbildningar ofta korta och behöver bli mer långsiktiga, särskilt inom yrken där efterfrågan är stabil över tid.

Yrkeshögskolan bör därför byggas ut och ges bättre förutsättningar. Region Skåne kan, tillsammans med kommunerna, spela en viktig roll i att etablera fler yrkesutbildningar i hela Skåne.

Yrkeshögskolor, folkhögskolor och Komvux ger också bättre förutsättningar för omställning mitt i livet, där kommunerna har en central roll för att möjliggöra detta.

7.4 Kommunerna – bäst rustade att hjälpa arbetslösa

Arbetsförmedlingen har det primära ansvaret för insatser till arbetslösa. Samtidigt är det tydligt att myndigheten i dag inte lever upp till detta ansvar. Arbetsförmedlingen fastnar i administration och byråkrati i stället för att förmedla jobb och närvaron i många kommuner har minskat. Konsekvensen blir att människor hamnar längre från arbetsmarknaden än nödvändigt.

I praktiken tvingas kommunerna ofta ta ett stort ansvar för arbetslösa och kompensera för statens bristande närvaro, ofta utan att få någon ekonomisk ersättning. Det är varken rimligt eller hållbart. Samtidigt visar erfarenheten att många kommuner bedriver ett mer träffsäkert arbete, med bättre kännedom om de lokala förutsättningarna på arbetsmarknaden och nära kontakt med lokala arbetsgivare.

Moderaterna i Skåne tycker att det är dags att ta tillvara denna kunskap. Kommunerna har bättre förutsättningar att ge rätt stöd, ställa tydliga krav och matcha människor till jobb. Därför vill vi att Skåne blir en pilotregion för att överföra Arbetsförmedlingens ansvar till kommunerna. Målet är en mer effektiv arbetsmarknadspolitik där fler människor snabbare kommer i arbete och kan bygga sin egen försörjning.

7.5 Integration som en naturlig del av arbetsmarknadspolitik

Integration på arbetsmarknaden är en av vår tids viktigaste utmaningar. En fungerande integration bygger på två grundläggande delar: språk och sysselsättning. Samhället ska ställa tydliga krav och ha höga förväntningar. Den som är ny i Sverige ska snabbt få möjlighet till sitt första jobb, arbetslinjen ska gälla från dag ett i de skånska kommunerna.

Det är rimligt att den nyanlände har ett eget ansvar för sin försörjning. Nyanlända, men även andra, som saknar egen inkomst i glappet mellan olika ersättningssystem kan beviljas ekonomiskt stöd som måste återbetalas, vilket motiverar snabb etablering i arbete. Men i dag är det mycket svårt för kommunerna att återkräva pengarna och i många fall tvingas skulden skrivas av. Kommunerna bör därför ges möjlighet att kräva in återbetalningen direkt från den som betalar ut ersättning eller lön till den som fått ekonomiskt bistånd med återbetalningskrav. Samtidigt är det viktigt att detta inte blir en börda för kommunerna eftersom ansvaret för nyanländas etablering ska ligga hos staten.

Svenskkunskaper är avgörande för att kunna gå från bidrag till arbete. Många arbetsgivare gör sitt urval utifrån språknivå, men alltför många med utländsk bakgrund når aldrig tillräckliga kunskaper i svenska. SFI-undervisningen är i dag både bristfällig och ineffektiv. Många studerar länge utan resultat eller avbryter utan annan sysselsättning. Därför behövs

reformer och tydliga progressionskrav, där den studerande måste visa resultat för att få ersättning.

Samtidigt behöver svenskundervisningen bli mer flexibel och ta tillvara fler aktörer. Privat samverkan bör utvecklas och statsbidragen för kombinationsutbildningar bli mer flexibla, så att SFI kan kombineras med exempelvis yrkesförberedande utbildningar på folkhögskola. Även universitet och högskolor bör ges betygsrätt i SFI för att inkludera gästforskare, mastersstudenter, arbetskraftsinvandrare och deras anhöriga. Genom flexibla SFI-lösningar kan fler föräldrar fortsätta utveckla sina språkkunskaper under föräldraledigheten.

8. Ett tryggare Skåne och en tryggare skåning

Sverige ska vara ett land där lag och ordning gäller. Det finns ljuspunkter i arbetet mot kriminalitet. Antalet skjutningar har minskat det senaste året, fler kriminella sitter bakom lås och bom och straffen har skärpts. Det visar att tydliga reformer och en konsekvent och långsiktig politik ger resultat.

Arbetet måste dock fortsätta. Sverige befinner sig fortfarande i ett mycket allvarligt läge. Gängkriminalitet och organiserad brottslighet utgör ett direkt hot mot tryggheten i våra samhällen och mot enskilda människors frihet att leva sina liv utan rädsla.

8.1 Samhällskontraktet – svenska regler i Sverige

Det svenska samhället ska vara öppet för nya människor. Utvecklingen visar dock att vi inte i tillräcklig utsträckning har insett hur våra svenska värderingar utmanas av individer med värderingar som skiljer sig från våra. Sverige har länge haft svårt att ta diskussionen om värderingar och att tydligt markera skillnaden mellan rätt och fel. I dag begränsas många ungdomars livsval av hedersrelaterat våld och förtryck – detta i ett av världens mest jämställda länder.

Kommunerna måste därför ha rutiner och kunskap för att upptäcka risk för, eller utsatthet för, hedersrelaterat våld. Det innebär att både regionen och kommunerna behöver ha kompetens att identifiera hedersrelaterad problematik samt tydliga handlingsplaner för hur man agerar när sådana indikationer uppstår. Ett gott exempel är Folk tandvården, som sedan den 1 oktober 2025 rutinmässigt frågar alla vuxna patienter om de utsatts för våld i nära relation. Att fråga som rutin, i stället för enbart vid misstanke, avdramatiserar frågan och ger fler möjlighet att berätta.

I många städer ser vi också hur laglöshet fått fäste och hur gäng och klaner i praktiken styr vissa bostadsområden. Det krävs ett långsiktigt och målmedvetet arbete för att återta kontrollen. När normer och kulturer som normaliserar kriminalitet tillåts breda ut sig blir det betydligt svårare för unga att välja rätt väg i livet.

De som drabbas hårdast om vi inte tydligt står upp för våra värderingar är ofta människor som flytt från krig och förtryck och som kommit till Sverige i hopp om frihet och trygghet. De ska inte mötas av samma destruktiva normer som de en gång flydde från. På längre sikt drabbas hela Sverige om vi accepterar att det finns områden och grupper som präglas av värderingar som står i strid med våra grundläggande principer.

8.2 Samverkan för ett framgångsrikt brottsförebyggande arbetet

Kommunernas har en ytterst stor roll i det trygghetsskapande arbetet. Förutom att ha en avgörande funktion i olika former av förebyggande insatser arbetar många kommuner också med konkreta åtgärder för att skapa trygghet och upprätthålla lag och ordning. Vaktarrondering, ordningsvakter och kamerabevakning är vanliga exempel. Kamerabevakning, särskilt i kombination med andra åtgärder, har en tydlig preventiv verkan och kan dessutom bidra med viktigt bevismaterial.

Sedan mitten av 1960-talet har polisväsendet i Sverige varit enbart statligt. Men alltför många orter saknar polisiär närvaro, och på landsbygden är insatstiderna ofta oacceptabelt långa. Betydelsen av polisens lokala förankring kan inte understrykas nog, och forskning visar att poliser behöver verka i ett område under längre tid för att skaffa sig kunskap om både människorna och de lokala problemen. En lösning som Skåne vill se är en renodlad kommunal polisorganisation, vilket kommer att ta tid. Därför vill Moderaterna i Skåne också komplettera med kommunalt anställda säkerhetsvakter med längre utbildning och fler befogenheter än dagens ordningsvakter som ska kunna verka i en hel kommun.

En annan viktig uppgift för kommunerna är att motverka välfärdsbrottslighet, som tyvärr förekommer. Därför bör det införas en skyldighet att genomföra bakgrundskontroller samt krav på utdrag ur belastnings- och misstankeregister för både nyanställd och befintlig personal inom sjukvård, äldreomsorg, verksamheter enligt LOV och LSS samt chaufförer som kör färdtjänst och sjukresor.

Kommunerna behöver också bättre verktyg för att kontrollera att stöd används korrekt. I dag begränsar lagstiftningen bland annat möjligheten till oanmälda hembesök, en åtgärd som länge efterfrågats och som bör kunna genomföras i nära samverkan med Försäkringskassan eller Skatteverket. Att vägra ett hembesök bör kunna vara skäl för avslag. Vi vill dessutom införa ett gemensamt utbetalningssystem för bidrag från kommuner och myndigheter för att motverka bidragsfusk. Välfärdsbrottslighet ska aldrig drabba den enskilda skåningen.

8.3 Det egna ansvaret

Det är inte bara staten, regionen och kommunerna som bär ansvar för skåningens trygghet. Var och en av oss har också ett personligt ansvar för vår egen säkerhet och för att bidra till ett tryggare Skåne. Genom små handlingar i vardagen som grannsamverkan, nattvandring eller engagemang i föreningslivet kan vi på riktigt göra skillnad. När vi tar ansvar för oss själva och varandra stärks både tryggheten och gemenskapen i våra lokalsamhällen. Det är tillsammans, med individens ansvar som grund, som vi bygger ett starkt, tryggt och säkert Skåne.

8.4 Civil beredskap och krishantering

Vi skåningar lever i en värld som blivit mer oförutsägbar än någonsin tidigare. Offentliga verksamheter måste därför öka sin beredskap för att möta en mer orolig omvärld på ett planerat och tryggt sätt. Arbetet med att stärka VA- och elnät samt bygga upp

beredskapslager av medicin och skyddsutrustning måste fortsätta. Det handlar om att skydda människors liv, hälsa och vardag.

Särskilt viktigt är att säkra försörjningen av livsmedel och vatten. Skåne har stora jordbruksarealer och stark livsmedelsproduktion, vilket ger regionen en central roll för Sveriges livsmedelsförsörjning. Regionen har också stora vattenresurser, vilket är en styrka som måste värnas för att säkerställa stabil vattenförsörjning även vid kriser.

Trygghet byggs tillsammans. Sverige är värt att försvara, och varje svensk har en roll i vårt gemensamma ansvar. Allmän civil- och värnplikt ska vara en självklar del av samhällskontraktet för både kvinnor och män, och undervisningen om totalförsvaret ska stärkas i skolan. Civilplikten ska omfatta fler samhällsviktiga sektorer och vara ett naturligt alternativ för unga som inte fullgör militär värnplikt. Alla unga ska få en introduktion till civilförsvaret och krisberedskap, med grundläggande kunskap om hur samhället förväntar sig att individen agerar vid kris och krig.

Civilt försvar, hemvärn och frivilligorganisationer ska stärkas. Regionen och kommunerna ska stödja organisationer som Civilförsvarfsförbundet och Räddningssällskapet. Offentliga och privata arbetsgivare bör uppmuntras att erbjuda tjänstledighet för försvarsutbildningar och krisberedskap, så att unga kan bidra utan att behöva välja bort arbete eller studier. Fordonsflottan och tillgång till olika drivmedel är viktiga för Skånes motståndskraft vid kriser.

En robust vård och omsorg är avgörande för att Skåne ska fungera även vid kris eller krig. Beredskapen behöver därför stärkas så att sjukvård och omsorg kan upprätthålla sina uppdrag även under störda förhållanden. Detta inkluderar fristående vårdgivare, som ska vara en självklar del av totalförsvaret och den civila beredskapen, så att hela vårdsystemet kan samverka och agera snabbt när det verkligen behövs. Det kan också vara bra för offentlig verksamhet att på olika vis identifiera andra resurser som kan komma till nytta i ett läge av kris.

Genom dessa insatser bygger vi ett Skåne som står bättre rustat inför kriser och hot, där invånare kan lita på att samhället fungerar när det verkligen gäller.

9 Vårt framtida Skåne

De senaste tio åren har visat hur snabbt förutsättningarna kan förändras. Migration, pandemi, lågkonjunktur, inflation och ett försämrat säkerhetsläge i vårt närområde har påmint oss om att framtiden inte går att planera i detalj. Samtidigt kan den inte mötas med passivitet. Ett starkt samhälle byggs genom långsiktiga beslut, men också genom förmågan att anpassa sig när verkligheten förändras.

De demografiska förändringarna påverkar hela Skåne. Barnafödandet minskar, befolkningen åldras och försörjningsbördan ökar. Utvecklingen ser olika ut i olika delar av regionen, vilket ställer krav på flexibilitet och lokalt anpassade lösningar. I vissa kommuner behöver strukturer förändras, i andra behöver kapaciteten byggas ut. Oavsett förutsättningar krävs planering som vågar ta höjd för osäkerhet och politiskt mod att fatta nödvändiga beslut.

Barnafödandet minskar i hela regionen, oavsett ålder, bakgrund eller bostadsort. Orsakerna är svåra att fastställa, men kan handla om ekonomisk osäkerhet, förändrade livsmönster och en mer orolig omvärld. SCB:s prognoser visar att fruktsamheten på sikt kan stiga, men bedömningen bygger till stor del på historiska mönster och kunskapen är fortfarande begränsad.

Politikens uppgift är att skapa stabila ramar, prioritera kärnuppgifter och genomföra reformer som stärker samhällets motståndskraft över tid. När resurser används ansvarsfullt och beslut fattas med långsiktighet skapas förutsättningar för både trygghet och utveckling. Vi står också inför bredare samhällsutmaningar. En mer polariserad värld påverkar det demokratiska samtalet och engagemanget i vårt eget samhälle.

Utmaningarna är betydande, men inte oöverstigliga. Med reformvilja och ansvarstagande kan Skåne fortsätta utvecklas till en attraktiv, levande och trygg plats. Ett Skåne som står rustat för framtiden och som sätter skåningarna i centrum. Skåne ska vara en plats där människor kan leva hela livet. Där stad och landsbygd hör ihop och där olika delar av regionen möter framtiden utifrån sina egna förutsättningar. Vägen mot ett friare och ännu bättre Skåne går genom ett moderat ledarskap på kommunal, regional och nationell nivå. På skåningarnas sida. Alltid.